

# การพัฒนาโปรแกรมด้วยวิธีการวางเงื่อนไขเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรม ความรับผิดชอบ และวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 Developing Program By Conditioning to Enhance Responsible Behavior and Self – Discipline of Mutthayomsueksa 2 Students

ปานรดา บัญหนองสา<sup>1</sup>, สมบัติ ท้ายเรือคำ<sup>2</sup>  
Panrada Bunnongsa<sup>1</sup>, Sombat Tayraukham<sup>2</sup>

---

## บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาพฤติกรรมความรับผิดชอบ และวินัยในตนเองของนักเรียน 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมด้วยวิธีการวางเงื่อนไขเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมความรับผิดชอบ และวินัยในตนเอง 3) เพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรมด้วยวิธีการวางเงื่อนไขเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัยในตนเอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนโนนชัยศรีวิทยา จังหวัดร้อยเอ็ด ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 42 คน ดำเนินการด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) ดำเนินการวิจัยโดยให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 14 กิจกรรม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ โปรแกรมฝึกความรับผิดชอบ และวินัยในตนเอง ด้วยวิธีการวางเงื่อนไข แบบวัดความรับผิดชอบ จำนวน 56 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.311 – 0.847 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.966

---

<sup>1</sup> นิสิต ระดับปริญญาโท สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

<sup>2</sup> รศ. ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

<sup>1</sup> M.Ed. Condidate In Educational Research and Evaluation, Faculty of Education, Mahasarakham University

<sup>2</sup> Assoc. Prof. Dr. Department of Education Research and Development Faculty of Education, Mahasarakham University



และแบบวัดวินัยในตนเอง จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.433 – 0.794 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.936 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ

(One – way repeated measure MANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาพฤติกรรมความรับผิดชอบ และวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่ามีปัญหาด้านพฤติกรรมความรับผิดชอบ และวินัยในตนเองในระดับมากที่สุด คือ นักเรียนไม่มีการเตรียมบทเรียนล่วงหน้า ไม่ทำการบ้านส่งตามกำหนด ไม่สนใจบทเรียน แต่งกายผิดระเบียบทางโรงเรียนกำหนด และทำงานไม่ทันตามกำหนดเวลา

2. โปรแกรมฝึกพฤติกรรมความรับผิดชอบ และวินัยในตนเองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นพบว่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. คะแนนพฤติกรรมความรับผิดชอบ และวินัยในตนเองของนักเรียนหลังการใช้โปรแกรมฝึก (Post - test) และคะแนนเข้าร่วมโปรแกรมฝึก 2 สัปดาห์ (Follow) สูงกว่าคะแนนก่อนการใช้โปรแกรมฝึกพฤติกรรมความรับผิดชอบ และวินัยในตนเอง (Pre - test) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

**คำสำคัญ :** การพัฒนาโปรแกรม, วิธีการวางเงื่อนไขเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมความรับผิดชอบ

## ABSTRACT

The purpose of this research 1) to study the problems responsible behavior and self-discipline of the students. 2) to develop ways to strengthen the conditions for responsible behavior and self-discipline . 3) to study the effects of the program by imposing conditions to reinforce responsible behavior and self-discipline. The sample of this study were 42 students studying in the Mutthayomsueksa 2 of Nonchaisriwittaya School, first semester academic year 2015 . They were selected though Cluster random sampling method, the researchers gave the students participated in 14 activities were used in this study. The instrument used in this study were the Responsibility Program and self-discipline with prescription measure the responsibility of



the 56 items with the item discriminative power from 0.311 - 0.847 and a reliability of 0.966 and a measure of self-discipline of the 30 items with the item discriminative power from 0.433 - 0.794 and a reliability of 0.936. The statistics used for analysis were mean , standard deviation and One-way repeated measure MANOVA.

The results showed that

1. Responsible behavior problems and self-discipline students the Mutthayomsueksa 2 had found that with behavior problems responsibilities and the self-discipline is no preparing lessons in advance do not send homework on time, ignoring lessons, violation of school dress code requirements and running behind schedule.

2. The responsible behavior and self-discipline program were developed find its content validity with the appropriate level.

3. Students who attend the training program, responsible behavior and self-discipline were the values. Training program (Post - test) , and the 2 weeks training program (Follow) higher than before the training program responsible behavior and self-discipline (Pre - test) was statistically significant at the 0.01 level .

**Keywords :** Development, Responsible behavior, Self-Discipline, Program, placing conditions

## บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมวินัยในตัวเอง โดยกำหนดให้อยู่ในข้อ 3 ของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนจากทั้งหมด 8 ข้อ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 41) ความสำคัญของการศึกษามีความเกี่ยวข้องกับควมมีวินัย และความรับผิดชอบของนักเรียนเพราะนักเรียนที่มี

วินัยในตนเองและความรับผิดชอบที่ดีจะสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขโดยโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝัง และส่งเสริมควมมีวินัยและความรับผิดชอบแก่นักเรียน

ปัจจุบันปัญหาเด่นชัด คือนักเรียนบางส่วนขาดควมมีวินัยด้านความรับผิดชอบไม่สามารถควบคุมตนเอง มีพฤติกรรมตามใจตนเอง มีพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับ สับสนในตนเอง ปัญหา



ความรับผิดชอบต่อนตนเอง ได้แก่ ไม่เตรียมบทเรียนล่วงหน้า ไม่ทำการบ้าน ไม่สนใจบทเรียน แต่งกายผิดระเบียบหรือทำรายงานไม่ทันกำหนด (ประภาพรรณ อิมกะดี และอุบล สรรพชัยพงษ์. 2556 : 120) ลักษณะของพฤติกรรมดังกล่าวอาจเป็นปัญหาสังคมในอนาคต ในส่วนปัญหานักเรียนสร้างปัญหาในการเรียนการสอนทำให้นักเรียนไม่เป็นที่รักของเพื่อนๆ และขาดบุคลิกภาพที่ดีหากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง

ความสำคัญของวินัยและความรับผิดชอบของนักเรียนจะส่งผลต่อทั้งโรงเรียนและสังคมส่วนรวมทั้งปัจจุบันและอนาคต (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2551 : 93) การมีวินัยในตนเองจะช่วยให้เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความรับผิดชอบต่อนตนเอง ส่งผลให้ครูและนักเรียนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และประสบความสำเร็จในการเรียนการสอน ส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าต่อนตนเอง คุณลักษณะและพฤติกรรมของบุคคลที่มีวินัยในตนเองนั้น จากการวิเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการหลายๆ ท่าน สรุปได้ว่า ผู้ที่มีวินัยในตนเองต้องเคารพในสิทธิของผู้อื่น มีระเบียบ และพฤติกรรมตามกฎเกณฑ์ของสังคม มีความตรงต่อเวลา ยอมรับการกระทำของตนเอง เชื่อมั่นในตนเอง ตั้งใจจริง เป็นผู้กระทำและมีความอดทน ที่

สำคัญคือ ต้องรู้จักวินัยของตนเองเป็นอย่างดี และเคร่งครัดในวินัยเป็นอย่างดี

การพัฒนาเสริมสร้างพฤติกรรม ความรับผิดชอบ และวินัยในตนเอง ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบ การกระทำของสกินเนอร์และการเสริมแรง ให้ผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมความ รับผิดชอบ และวินัยในตนเองระหว่าง ดำเนินการจัดกิจกรรมและหลังจากการ ดำเนินกิจกรรมตามโปรแกรมฝึกจะทำให้ นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการแสดง พฤติกรรมเป้าหมาย นอกจากนี้การ เสริมแรงยังทำให้พฤติกรรมเป้าหมายคงอยู่ ได้นาน โดยการเสริมแรงในระยะแรกของการ ฝึกนั้นต้องให้รางวัลตอบสนองทุกครั้ง การเรียนรู้จะเริ่มขึ้น และดำเนินไปอย่าง ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ แต่เมื่อเกิดการเรียนรู้ แล้วควรจะเว้นการเสริมแรงแน่นอนเสียหัน มาใช้การเสริมแรงแบบเป็นระยะ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2553 : 51)

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจ ที่จะเลือกศึกษากับกลุ่มนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนโนนชัยศรีวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 และรูปแบบที่ใช้ในการเสริมสร้าง พฤติกรรมความรับผิดชอบ และวินัยใน ตนเอง คือ โปรแกรมด้วยวิธีการวาง เงื่อนไขเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมความ รับผิดชอบ และวินัยในตนเอง เพื่อให้



นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ พัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

### ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาพฤติกรรม ความรับผิดชอบและวินัยในตนเองของนักเรียน
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมด้วยวิธีการวางเงื่อนไขเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อและวินัยในตนเอง
3. เพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรมด้วยวิธีการวางเงื่อนไขเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อและวินัยในตนเอง

### สมมติฐานงานวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามโปรแกรมมีคะแนนพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อและวินัยในตนเองหลังการใช้โปรแกรมสูงกว่าก่อนการใช้โปรแกรม
2. นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามโปรแกรมมีคะแนนพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อและวินัยในตนเองหลังการใช้โปรแกรมกับหลังการเข้าร่วมโปรแกรม 2 สัปดาห์ สูงกว่าก่อนการใช้โปรแกรม

### วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตศิลาทอง อำเภอโพหนอง อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีโรงเรียนทั้งหมด 9 โรงเรียน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 1,256 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนโนนชัยศรีวิทยา อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 42 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับสภาพปัญหาพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อและวินัยในตนเองของนักเรียน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ โปรแกรมด้วยวิธีการวางเงื่อนไขเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อและวินัยในตนเอง โดยมีแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 14 แผน แต่ละแผนใช้เวลา 60 นาที ซึ่งโปรแกรมฝึกความรับผิดชอบต่อและวินัยในตนเองที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นมีความเที่ยงตรงเชิง



เนื้อหาโดยโปรแกรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดความรับผิดชอบซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 56 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ( $r_{xy}$ ) อยู่ระหว่าง 0.311 ถึง 0.847 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.966 และแบบวัดวินัยในตนเอง ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ มีอำนาจจำแนกรายข้อ ( $r_{xy}$ ) อยู่ระหว่าง 0.433 ถึง 0.794 ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.936

### ขั้นตอนการวิจัย

การดำเนินการวิจัยผู้วิจัยศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมความรับผิดชอบ และวินัยในตนเองด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ในการใช้โปรแกรมฝึกด้วยวิธีการวางเงื่อนไขเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัยในตนเองจำนวน 14 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 วันๆ ละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 14 ชั่วโมง มีลำดับขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ขั้นก่อนทำการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบวัดความรับผิดชอบ และแบบวัดวินัย

ในตนเองที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นใช้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pre-test)

2. ขั้นดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยให้กลุ่มตัวอย่างเข้ารับการฝึกอบรมตามกิจกรรมโปรแกรมการพัฒนาเสริมสร้างพฤติกรรมความรับผิดชอบ และวินัยในตนเอง เป็นเวลา 14 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 วันๆ ละ 1 ชั่วโมง ในวัน อังคาร รวมทั้งหมด 14 ชั่วโมง โดยดำเนินการกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนในแต่ละครั้ง ตามแผนการจัดกิจกรรม

3. ขั้นหลังการทดลอง หลังจากดำเนินการจัดกิจกรรมอบรมตามโปรแกรมแล้วผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างตอบแบบวัดความรับผิดชอบ และแบบวัดวินัยในตนเองฉบับเดิม และใช้เป็นคะแนนหลังการทดลอง (Post-test)

4. ขั้นทำการวัดซ้ำ หลังจากให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างตอบแบบวัดความรับผิดชอบ และแบบวัดวินัยในตนเองหลังการทดลอง (Post-test) ผู้วิจัยได้เว้นระยะ 2 สัปดาห์ แล้วจึงให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างตอบแบบวัดความรับผิดชอบ และแบบวัดวินัยในตนเองฉบับเดิมอีกครั้ง (Follow)

### การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้



ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาด้านพฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัยในตนเองของนักเรียนวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมด้วยวิธีการวางเงื่อนไขเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมความรับผิดชอบ และวินัยในตนเองวิเคราะห์โดยวิธีการประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจำแนกตามตัวแปร

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์พหุคูณเปรียบเทียบความมีความรับผิดชอบ และความมีวินัยในตนเองก่อน หลังการใช้โปรแกรมฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมความรับผิดชอบ และวินัยในตนเองและการวัดซ้ำหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกอบรม 2 สัปดาห์

## ผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพปัญหาพฤติกรรมความรับผิดชอบ และวินัยในตนเองของ

นักเรียน จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนโรงเรียนโนนชัยศรีวิทยา พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีปัญหาด้านพฤติกรรมความรับผิดชอบ และวินัยในตนเอง ในระดับมากที่สุด คือ นักเรียนไม่มีการเตรียมบทเรียนล่วงหน้า ไม่ทำการบ้านส่งตามกำหนด ไม่สนใจบทเรียน แต่งกายผิดระเบียบทางโรงเรียนกำหนด และทำงานไม่ทันตามกำหนดเวลา

2. โปรแกรมฝึกที่ผู้วิจัยได้สร้าง และพัฒนาขึ้นมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากการประเมินโครงสร้างโปรแกรมฝึกโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พบว่า โปรแกรมฝึกมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) หลังการใช้โปรแกรมฝึก และหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกอบรม 2 สัปดาห์ สูงกว่าก่อนการใช้โปรแกรมฝึก ดังตาราง 1

4. ความรับผิดชอบ และวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อน หลังการใช้โปรแกรมฝึก และหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกอบรม 2 สัปดาห์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังตาราง 1



ตาราง 1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบ และวินัยในตนเอง ก่อน หลังการใช้โปรแกรมฝึก และหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกอบรม 2 สัปดาห์ โดยใช้สถิติ One-way repeated measure MANOVA

ตัวแปร	การทดสอบ					
	ก่อนการใช้โปรแกรมฝึก		หลังการใช้โปรแกรมฝึก		หลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึก 2 สัปดาห์	
	$\bar{X}$	s	$\bar{X}$	s	$\bar{X}$	s
ความรับผิดชอบ (Responsible)	3.778	0.622	4.372	0.377	4.270	0.374
วินัยในตนเอง (Self - discipline)	3.585	0.602	4.055	0.332	3.925	0.140

ตัวแปร	สถิติทดสอบ	Value	F	Hypothesis df	Error df	P-value
ความรับผิดชอบ วินัยในตนเอง	Pilai's trace	0.594	13.923	4.000	38.000	0.000
	Wilk's lambda	0.406	13.923	4.000	38.000	0.000
	Hotelling's trace	1.466	13.923	4.000	38.000	0.000
	Roy's largest root	1.466	13.923	4.000	38.000	0.000

1.1 เมื่อแยกตัวแปรออกทีละตัวแปร คือ ความรับผิดชอบ และวินัยในตนเอง มีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าก่อน - หลังการ

ใช้โปรแกรมฝึกเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมความรับผิดชอบ และวินัยในตนเอง และเข้าร่วมโปรแกรมฝึกอบรม 2 สัปดาห์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังตาราง 2





ตาราง 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบ และวินัยในตนเอง ก่อน หลังการใช้โปรแกรมฝึกเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมความรับผิดชอบ และวินัยในตนเอง และเข้าร่วมโปรแกรมฝึกอบรม 2 สัปดาห์ (แยกตัวแปร)

ตัวแปร	Measure	SS	df	MS	F	P-value
ความ รับผิดชอบ วินัยในตนเอง	RUB	8.481	2.000	4.240	31.193	0.000
	SELF	4.948	2.000	2.474	19.099	0.000

1.2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบ และวินัยในตนเองก่อน หลังการใช้โปรแกรมฝึกเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมความรับผิดชอบ และวินัยในตนเอง และการเข้าร่วมโปรแกรมฝึกอบรม 2 สัปดาห์ แยกตามตัวแปรดังนี้

5. ความรับผิดชอบ 1) คะแนนหลังใช้โปรแกรมฝึก(Posttest : 2) สูงกว่าคะแนนก่อนการใช้โปรแกรมฝึก (Pretest : 1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 2) คะแนนหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึก 2 สัปดาห์ (Follow : 3) สูงกว่าคะแนนก่อนการใช้โปรแกรม (Pretest : 1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3) คะแนน

หลังการใช้โปรแกรมฝึก (Posttest : 2) กับคะแนนหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึก 2 สัปดาห์ (Follow : 3) ไม่แตกต่างกัน ดังตาราง 3

6. ความมีวินัยในตนเอง 1) คะแนนหลังใช้โปรแกรมฝึก(Posttest : 2) สูงกว่าคะแนนก่อนการใช้โปรแกรมฝึก (Pretest : 1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 2) คะแนนหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึก 2 สัปดาห์ (Follow : 3) สูงกว่าคะแนนก่อนการใช้โปรแกรมฝึก (Pretest : 1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3) คะแนนหลังการใช้โปรแกรมฝึก (Posttest : 2) กับคะแนนหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึก 2 สัปดาห์ (Follow : 3) ไม่แตกต่างกัน ดังตาราง 3



ตาราง 3 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบ และวินัยในตนเอง ก่อน หลังการใช้โปรแกรมฝึกและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึก 2 สัปดาห์ ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (One – way Repeated Measure MANOVA) แยกตามตัวแปร

ตัวแปร	ช่วงเวลาที่เปรียบเทียบ		ผลต่างของคะแนนเฉลี่ย (I-J)	P-value
	(I) Time	(J) Time		
RUB	1	2	-0.594	0.000
	1	3	-0.492	0.000
	2	3	0.102	0.037
SELF	1	2	-0.470	0.000
	1	3	-0.340	0.001
	2	3	0.129	0.031

### อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์การพัฒนาโปรแกรมด้วยวิธีการวางเงื่อนไขเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมความรับผิดชอบ และวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพปัญหาพฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัยในตนเองของนักเรียนพบว่าปัจจุบันมีแนวโน้มที่เริ่มมีปัญหาดังแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนทุกระดับชั้นมีปัญหาพฤติกรรมไม่แตกต่างกันคือทุกระดับชั้นมีพฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัยในตนเองอยู่ในระดับพอใช้ซึ่งเป็น

ผลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากครูผู้สอนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเมธี ธรรมวัฒนา(2551:68) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบและวินัยในตนเองของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม เขตกรุงเทพมหานคร พบว่านักศึกษาส่วนมากมีพฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัยอยู่ในระดับพอใช้

2. โปรแกรมฝึกเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัยในตนเองมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ทั้งนี้เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินโปรแกรมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากซึ่งโปรแกรม



ฝึกเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมความ  
รับผิดชอบและวินัยในตนเองถูกสร้างขึ้น  
และพัฒนาขึ้นอย่างเป็นขั้นตอนและมีระบบ  
วิธีการที่เหมาะสม โดยวิเคราะห์แนวคิด  
ทฤษฎีจากเอกสารตำราที่เกี่ยวข้อง สร้าง  
โปรแกรมฝึกเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมความ  
รับผิดชอบและวินัยในตนเองให้สอดคล้อง  
กับนิยามศัพท์เฉพาะ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้  
ประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยตอบ  
แบบประเมินความสอดคล้องของการ  
พัฒนาโปรแกรมเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรม  
ความรับผิดชอบและวินัยในตนเองและแบบ  
ประเมินความเหมาะสมของโครงสร้าง  
อธิบายได้ด้วยแนวคิดของคาฟาเรลลา  
(วรารภรณ์ โพธิ์ศรีประเสริฐ. 2545 : 39 ;  
อ้างอิงมาจาก Caffarella. 1994) ได้เสนอ  
แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของโปรแกรม  
ฝึก และหลักการในการพัฒนาโปรแกรมฝึก  
ดังนี้ 1) การพัฒนาจุดประสงค์ของ  
โปรแกรมฝึก 2) การสร้างแผนการเรียนรู้  
3) การสร้างแผนงานการประเมินผล  
แมคคอสฟีลิน และเอียร์เซ (สุดาเรศ  
แจ่มเตชะศักดิ์. 2543 : 58 ; อ้างอิงมาจาก  
Mclaughlin and Eares, 1796 cited in  
Paul and Mclaughlin, 1981) ได้เสนอ  
แนวคิดเกี่ยวกับลำดับขั้นตอนการพัฒนา  
โปรแกรมฝึก 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การ  
ประเมินผู้เรียน 2) การตั้งเป้าหมายและ  
จุดประสงค์การสอน 3) การวิเคราะห์งาน

4) การเลือกและใช้กลยุทธ์การสอนรวมทั้ง  
วัสดุอุปกรณ์ 5) การประเมินผลโปรแกรม  
ซึ่งโปรแกรมฝึกเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรม  
ความรับผิดชอบและวินัยในตนเองของ  
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัย  
พัฒนาขึ้นนี้มีทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบ  
การกระทำของสกินเนอร์ และการเสนอตัว  
แบบตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทาง  
สังคมของแบนดูรา (Bandura) มาเป็น  
แนวทางในการจัดกิจกรรมในโปรแกรมฝึก  
เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมความรับผิดชอบ  
และวินัยในตนเองจึงส่งผลให้โปรแกรมฝึก  
เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมความรับผิดชอบ  
และวินัยในตนเองที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ  
ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิลลาพันย์ อู  
บุญนวลชาติ (2549 : 99-100) ได้ศึกษาผล  
การใช้โปรแกรมฝึกตามแนวคิดทาง  
ไตรสิกขาเพื่อเสริมสร้างความมีวินัยใน  
ตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5  
นิตยา กระชับกลาง (2551 : 47) ได้ศึกษา  
ผลของการใช้โปรแกรมส่งเสริม  
ความสามารถทางภาษาตามแนวคิด  
พัฒนาการและการเรียนรู้ที่สอดคล้องสมอง  
ของเด็กปฐมวัย

3. นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมเพื่อ  
เสริมสร้างพฤติกรรมความรับผิดชอบและ  
วินัยในตนเองคะแนนพฤติกรรมความ  
รับผิดชอบและวินัยในตนเองหลังการใช้  
โปรแกรม (Post-test) และคะแนนหลังเข้า



ร่วมโปรแกรม 2 สัปดาห์ (Follow) สูงกว่าคะแนนก่อนการใช้โปรแกรมเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัยในตนเอง (Pre-test) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้จากการตรวจสอบเอกสารและการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัยในตนเองสูงขึ้น อาจเนื่องจากนักเรียนเห็นความสำคัญของความรับผิดชอบและความมีวินัยในตนเองจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของห้องเรียนและโรงเรียน ทำให้นักเรียนการแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของทางโรงเรียน ทำงานที่ได้รับมอบหมายได้เรียบร้อยเสร็จทันตามกำหนดเวลา มีความพยายามในการทำงานไม่ทิ้งงานถึงแม้งานที่ได้รับมอบหมายจะมีความยากลำบาก จากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการได้รับแรงเสริมด้วยเบี้ยอรรถกรตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำมีผลทำให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความรับผิดชอบ และวินัยในตนเองเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการได้รับแรงเสริมด้วยเบี้ยอรรถกรทำให้บุคคลมีความพึงพอใจและทำให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องความรับผิดชอบ และวินัยในตนเองมากขึ้นตรงกับที่สกินเนอร์ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2556 : 32 อ้างอิงจาก Skinner. 1974) ได้อธิบายเกี่ยวกับการเกิดพฤติกรรมว่า

พฤติกรรมที่เกิดขึ้นของบุคคลจะแปรเปลี่ยนไปเนื่องมาจากผลกรรมที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมนั้นได้แก่ผลกรรมที่เป็นตัวเสริมแรงทางบวก ที่ทำให้พฤติกรรมที่บุคคลกระทำอยู่นั้นมีอัตราการกระทำเพิ่มมากขึ้นซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภา ทาโบราณ (2542 : 52) ผลของการได้รับแรงเสริมตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขผลการกระทำเพื่อปรับพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) พบว่านักเรียนที่ได้รับการปรับพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อเพื่อนด้วยโปรแกรมการพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อเพื่อนโดยได้รับแรงเสริมตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขผลการกระทำมีความรับผิดชอบสูงขึ้นกว่าก่อนเข้ารับการปรับพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อเพื่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จารุวรรณใจอ่อน (2550 : 47) ผลการเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ Learning Together โดยใช้การเสริมแรงที่มีต่อความรับผิดชอบต่อตนเอง การเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ LT โดยใช้การเสริมแรงที่มีต่อความรับผิดชอบต่อตนเอง



เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

## ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพบปัญหาในการใช้โปรแกรมฝึกกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จึงได้นำปัญหามาเสนอแนะดังนี้

1.1 การพัฒนาโปรแกรมฝึกในครั้งนี้ได้ศึกษาสภาพปัญหาการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัยในตนเองจากแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง หากมีผู้ประสงค์จะนำโปรแกรมฝึกไปใช้ควรคำนึงถึงความใกล้เคียงของสภาพปัญหาของข้อมูลเบื้องต้นเพื่อให้สามารถใช้โปรแกรมฝึกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ผู้ที่จะนำโปรแกรมฝึกเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัยในตนเองไปใช้ควรศึกษารายละเอียดของโปรแกรมให้เข้าใจและชัดเจนเพื่อความ

สะดวกในการปฏิบัติกิจกรรม และควรปรับปรุงยืดหยุ่นเรื่องเวลาให้มีความเหมาะสมกับการปฏิบัติกิจกรรม

1.3 ในการเข้าร่วมกิจกรรมระยะแรกครูควรใช้เทคนิคด้วยการทำกิจกรรมร่วมกันให้มาก เพราะนักเรียนยังอาจไม่กล้าแสดงออกเท่าที่ควร

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาโปรแกรมฝึกเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัยในตนเองในระดับชั้นต่างหน่วยงานหรือต่างต้นสังกัดเพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพ และตอบสนองความแตกต่างของแต่ละบุคคล

2.2 กิจกรรมที่ใช้ในการแสวงหาความรู้โปรแกรมฝึกควรเพิ่มโอกาสให้นักเรียนได้ใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและชุมชนเพื่อที่นักเรียนจะได้แสดงพฤติกรรมตรงตามที่คุณวิจัยต้องการวัดมากขึ้น

## เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์.(2551). *ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึง*

*ประสงค์.* กรุงเทพฯ : วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.

จารุวรรณ ใจอ่อน. (2550). *ผลการเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ Learning Together โดยใช้*

*การเสริมแรงที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 .*

วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.



- นิตยา กระชับกลาง. (2551). การพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมความสามารถทางภาษาตามแนวคิดพัฒนาการและการเรียนรู้ที่สอดคล้องสมองของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ คศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ประภาพรณ อิ่มกะดีและคณะ.(2556). การพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษาโดยใช้วิธีสะท้อนความคิดแบบผสมผสาน. วารสารมนุษย์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ปีที่ 9 ฉบับที่ 15 กรกฎาคม – ธันวาคม.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- เมธี ธรรมวัฒนา. (2551). การพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างความรับผิดชอบและวินัยของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม. วิทยานิพนธ์ ศ.ด., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- วราภรณ์ โพธิ์ศรีประเสริฐ. (2545). การพัฒนาโปรแกรมการปรับปรุงการพูดสำหรับครูปฐมวัยโดยใช้เทคนิคการละคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วิภา ทาโบราณ. (2542). ผลของการได้รับแรงเสริมตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขผลการกระทำเพื่อปรับพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น(ศึกษาศาสตร์). วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- วิลาพัฒน์ อรุณบุญนวลชาติ. (2549). การพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมตามแนวทางไตรสิกขาเพื่อเสริมสร้างควมมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ ค.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สุดาเรศ แจ่มเดชะศักดิ์. (2543). การพัฒนาโปรแกรมสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับเด็กวัยอนุบาลโดยใช้แนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราว. วิทยานิพนธ์ ค.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภามิตร. (2556). ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.